

บทเรียนที่

4

ระบบการ แลกเปลี่ยน

Basic Business

สาระการเรียนรู้

- 1 ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยน
- 2 ระบบการแลกเปลี่ยน
- 3 สถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน
- 4 การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

Basic Business

จุดประสงค์การเรียนรู้

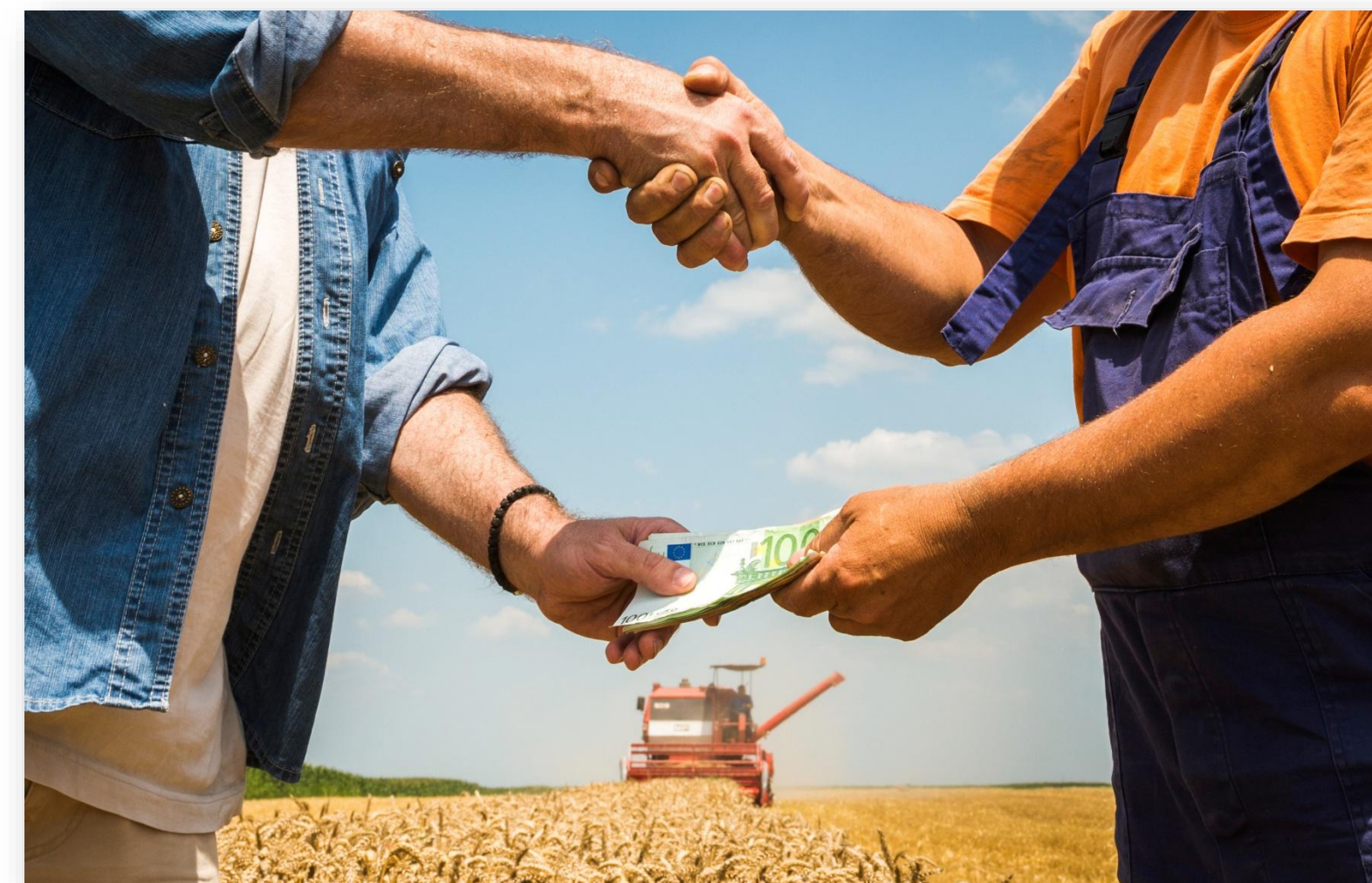
- 1 อธิบายระบบแลกเปลี่ยนได้
- 2 วิเคราะห์ระบบแลกเปลี่ยนรูปแบบต่าง ๆ ได้
- 3 มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกรักษ์
สิ่งแวดล้อม มีจรรยาบรรณ และคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจ
- 4 ประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องระบบการแลกเปลี่ยนในการประกอบธุรกิจได้

1.

ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยน

การแลกเปลี่ยน (Exchange) คือ กิจกรรมการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของของสิ่งของสินค้าหรือบริการ โดยการเสนอสิ่งที่มีหรือสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการเป็นการตอบแทน

การแลกเปลี่ยน (Exchange) คือ กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำการเปลี่ยนสินค้าหรือบริการกัน โดยที่แต่ละฝ่ายมีสิ่งที่มีมูลค่าต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการแลกเปลี่ยนนี้ต้องเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่าย และแต่ละฝ่ายมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อเสนอที่ได้รับ (จรัสศรีสว่างวิชาการ, 2554; วีระศักดิ์ ปัทมาสิงห์, 2555)

ความสำคัญของการแลกเปลี่ยน

เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีความชำนาญเฉพาะอย่างที่ไม่เหมือนกัน และทรัพยากรในแต่ละถิ่นฐานต่างกัน เช่น บางคนมีความชำนาญในด้านการเพาะปลูก และถิ่นที่อยู่อาศัยอุดมสมบูรณ์ทำให้สามารถผลิตพืชผลได้เป็นจำนวนมาก ขณะที่บางคนมีความชำนาญในด้านการจับสัตว์น้ำและถิ่นที่อยู่อาศัยใกล้ทะเล ทำให้สามารถจับสัตว์น้ำได้เป็นจำนวนมาก แต่ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด คนที่ผลิตพืชผลได้ก็มีความต้องการสิ่งอื่นนอกจากพืชที่ตัวเองผลิตได้ ส่วนคนที่จับสัตว์น้ำได้ก็มีความต้องการสิ่งอื่นนอกจากสัตว์น้ำที่ตนเองจับได้ จึงก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันขึ้น เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการสนองต่อความต้องการของมนุษย์มากที่สุด การแลกเปลี่ยนจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ช่วยให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากร กระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจ เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีความร่วมมือระหว่างบุคคล องค์กร และประเทศต่าง ๆ

ในทางปฏิบัติแล้วระบบการแลกเปลี่ยนของต่อของนั้นมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายประการ ซึ่งเป็นสาเหตุที่มนุษย์พัฒนาระบบเงินตราขึ้นมาแทนที่ โดยปัญหาและอุปสรรคของระบบการแลกเปลี่ยนของต่อของ ได้แก่

- **ปัญหาความต้องการของแต่ละฝ่ายไม่ตรงกัน** ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันเป็นการมุ่งเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย หากทั้งสองฝ่ายมีความต้องการสิ่งของไม่ตรงกัน การแลกเปลี่ยนก็จะไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะหาบุคคลที่มีสิ่งของตรงตามความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนได้
- **ปัญหาเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนหรือกำหนดราคา** เนื่องจากการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าหรือบริการไม่มีมาตรฐานแน่นอน เช่น เนื้อปลา 2 กิโลกรัม แลกกับข้าวสารได้กี่กิโลกรัม
- **ปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง** เนื่องจากจำเป็นต้องขนของที่ตนมีอยู่ไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น แต่สิ่งของบางอย่างอาจมีขนาดใหญ่ ไม่สะดวกในการนำติดตัวไปในที่ต่าง ๆ และเสียเวลา ในการขนส่ง
- **ปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรักษาและคลังสินค้า** สิ่งของบางอย่างเสื่อมสภาพหรือเน่าเสียได้ง่าย ทำให้ไม่สามารถเก็บไว้เพื่อใช้ในอนาคตได้
- **ปัญหาเกี่ยวกับการให้กู้ยืมและการชำระหนี้** ไม่มีมาตรฐานในการประเมินมูลค่า หากมีการกู้ข้าว 10 กระสอบ อาจมีคำถามว่าควรชำระคืนเป็นข้าวจำนวนเท่าเดิม หรือชำระคืนเป็นสินค้าอื่นในปริมาณเท่าใด

2 ระบบการแลกเปลี่ยนโดยใช้เงิน (Money System)

จากการแลกเปลี่ยนในระบบของต่อของมีความไม่สะดวกหลายประการ มนุษย์จึงได้คิดค้นหาวิธีแลกเปลี่ยนในระบบใหม่ โดยมีการกำหนดสิ่งของบางอย่างขึ้นมาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เรียกสิ่งนั้นว่า เงิน (Money) แทนการแลกเปลี่ยนของต่อของ เป็นที่ยอมรับกันในชุมชนเพื่อใช้ในการชำระสินค้าและบริการ ทำให้การค้าขายมีความสะดวกขึ้น ซึ่งในแต่ละสังคมอาจจะใช้สิ่งใดแทนเป็นเงินก็ได้ โดยเงินตราแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1 เงินที่มีมูลค่าเต็มตัว คือ เงินที่มีค่าเท่ากับราคาของสิ่งที่มาทำเป็นเงินนั้น เช่น เงิน 20 บาทสามารถนำไปซื้อสินค้าหรือบริการได้ หรือนำไปหลอมแล้วขายเป็นแร่โลหะเงินก็ย่อมมีค่าเท่ากับค่าของเงินจะกำหนดตามหน่วยน้ำหนักของโลหะมีค่านำมาใช้เป็นเงิน เช่น กำหนด 1 ดอลลาร์เท่ากับ 23.22 เกรน

2) บัตรแทนเงินที่มีค่าเต็มตัว คือ เงินที่ใช้แทนเงินที่มีมูลค่าเต็มตัว โดยทั่วไปมักจะทำด้วยกระดาษ มีลักษณะเป็นใบรับฝากเงิน ที่มีลักษณะเป็นใบรับฝากเงินเหรียญโลหะที่มีมูลค่าเต็มตัว หรือรับฝากแร่โลหะที่มีค่า เช่น ทองคำ โดยบัตรแทนเงินที่มีค่าเต็มตัวนี้ เป็นเพียงใบแทนเงินที่มีมูลค่าเต็มตัวที่สามารถนำไปใช้หมุนเวียนแทนเงินโลหะที่ค่าเท่ากัน

3) เงินเครดิต คือ เงินประเภทที่มีราคาของเงินที่ตราไว้สูงกว่าสิ่งของที่ใช้ทำเงินนั้น เหตุที่เรียกว่า เงินเครดิต เพราะผู้ใช้เชื่อเครดิตของรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้กำหนดให้เงินใช้ชำระหนี้ตามกฎหมายได้ เงินเครดิตแบ่งออกได้ ดังนี้

1) เหรียญกษาปณ์ คือ เงินตราที่ใช้โลหะในการผลิตโดยรัฐบาล เป็นเงินที่มีมูลค่าสูงกว่าค่าของแร่โลหะที่นำมาผลิตเป็นเหรียญ

2) ธนบัตร คือ เงินตราที่ใช้กระดาษในการผลิตโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ผลิตธนบัตร สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

3) เงินฝากเพื่อเรียก เป็นเงินฝากที่ประชาชนจะต้องนำเงินจำนวนหนึ่งมาฝากกับธนาคารพาณิชย์ประเภทเงินฝากกระแสรายวัน เจ้าของเงินฝากสามารถเขียนเช็คสั่งให้ธนาคารจ่ายเพื่ออำนวยความสะดวกและคล่องตัวในการใช้สอยและหมุนเวียนเงิน

หน้าที่ของเงิน (Functions of Money)

1. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ เป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของเงิน ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกสบายในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

2. เป็นมาตรฐานในการวัดมูลค่า ทำให้สามารถกำหนดราคาของสินค้าและบริการในรูปของหน่วยเงินได้ ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกในการเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการ เช่น เงิน 60 บาท ซื้อถุงเท้าได้ 2 คู่ หรือซื้อสมุดได้ 3 เล่ม

3. เป็นเครื่องเก็บรักษามูลค่า สามารถสะสมเงินไว้ใช้ในอนาคตได้ แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าไปบ้างซึ่งรัฐบาลมีหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพของค่าเงินและควบคุมปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับพอดี

4. เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ ในอนาคต ในลักษณะของสินเชื่อ โดยการเลื่อนชำระหนี้ไปในอนาคต โดยจะต้องชำระหนี้เท่ากับจำนวนที่ยืมมารวมกับอัตราดอกเบี้ย

3 ระบบการแลกเปลี่ยนด้วยเครดิต (Credit System)

ระบบการแลกเปลี่ยนโดยใช้เครดิต เป็นระบบใช้ความเชื่อใจที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่งในระยะเวลาหนึ่ง หรือเป็นการที่บุคคลหรือธุรกิจมอบความเชื่อถือและความไว้วางใจให้แก่บุคคลหรือธุรกิจ เพื่อให้รับสินค้าหรือบริการ โดยยังไม่ต้องชำระเงินหรือการบริการหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในขณะนั้น แต่มีสัญญาว่าจะดำเนินการให้ในอนาคต

- **เครื่องมือที่ใช้เพื่อการรับเครดิต** ได้แก่ สัญญาปากเปล่า (verbal agreement credit) เอกสารการตั้งกิจการ
- **เครดิตในบัญชี (book credit)** ได้แก่ ใบส่งสินค้าหรือเอกสารขนส่งสินค้า เอกสารการเงิน เครดิต (financial credit) ซึ่งได้แก่ เช็ค ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน สัญญาแลกเปลี่ยน (contract agreement credit) ซึ่งได้แก่ สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ
- **ผลตอบแทนอื่น ๆ (Others)** เช่น ซื้อหุ้นสามัญจะมีสิทธิออกเสียงเลือกคณะกรรมการบริษัท และถ้าถือหุ้นไว้มากจะมีโอกาสได้รับเลือกเป็นผู้บริหารซึ่งสามารถกำหนดนโยบายบริษัทได้ หรือสิทธิในการซื้อขายหุ้นใหม่ในราคาพิเศษ ผู้ลงทุนควรนึกถึงผลตอบแทนที่จะได้รับเป็นอัตราที่เปอร์เซ็นต์ โดยคำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อไว้ด้วย เพราะมีผลกระทบต่อผลตอบแทนในการลงทุน ดังนั้น ผู้ลงทุนควรให้ความสนใจกับอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (Real rate of return) มากกว่าอัตราผลตอบแทนปกติ (Nominal rate of return) เช่น การลงทุนเสนอให้ผลตอบแทน (Nominal rate of return) 10% ซึ่งคาดคะเนว่าอัตราเงินเฟ้อจะเกิดขึ้นปีละ 6% ดังนั้น ผลตอบแทนแท้จริงที่ได้รับจะเป็น 4% เท่านั้น

3.

สถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน

1 **สถาบันการเงิน** หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินการให้บริการทางการเงิน เช่น การรับฝาก-ถอนเงิน การให้สินเชื่อ การรับชำระเงิน และธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาตภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 แก่ลูกค้าไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไป บริษัทห้างร้าน หรือหน่วยงานราชการ ซึ่งประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน สถาบันการเงินเป็นหน่วยงานธุรกิจในระบบการเงิน หากแบ่งตามลักษณะของกิจการแล้วแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- **สถาบันการเงินที่เป็นธนาคาร** หมายถึง สถาบันการเงินที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด โดยใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อนำหน้าว่าธนาคาร ให้บริการเกี่ยวกับการฝากเงิน ถอนเงินสินเชื่อ บัตรเครดิต เป็นต้น
- **สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร** เป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นอย่างถูกกฎหมายและให้บริการเฉพาะ เช่น บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

4.

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเงินบาทไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลต่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว การลงทุน และทำธุรกิจซื้อขายสินค้า ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนกำหนดโดยตลาดเงินตราต่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange rate)

หมายถึง ราคาของเงินสกุลหนึ่งเมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยเท่ากับ 33.78 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น หากผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าที่มีมูลค่า 1 ดอลลาร์สหรัฐ ย่อมเท่ากับว่าผู้บริโภคจะต้องมีเงินไทยเท่ากับ 34 บาท

ตารางแสดงอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินสกุลต่าง ๆ

ประเทศ	สกุลเงิน	เทียบเป็นเงินบาท
สหรัฐอเมริกา	USD	33.91
สาธารณรัฐประชาชนจีน	CNY	4.71
ญี่ปุ่น	JPY	23.22
ฮ่องกง	HKD	4.38
ออสเตรเลีย	AUD	21.72
ยูโรโซน	EUR	36.96
สหราชอาณาจักร	GBP	44.04

วิธีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

- 1 แลกเปลี่ยนผ่านธนาคาร** ธนาคารพาณิชย์ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศซึ่งเหมาะสำหรับธุรกิจและบุคคลทั่วไปที่ต้องการความปลอดภัย
- 2 แลกเปลี่ยนที่ร้านแลกเงิน** เป็นสถานที่ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยมีอัตราแลกเปลี่ยนที่ดีกว่าธนาคาร แต่อาจมีค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการเกิดขึ้น โดยสามารถพบได้ในสนามบิน ห้างสรรพสินค้า และแหล่งท่องเที่ยว
- 3 ซื้อขายผ่านตลาดแลกเปลี่ยนเงินตรา** เป็นตลาดการเงินที่ใช้สำหรับซื้อขายและแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในโลกแต่อาจมีความผันผวนและเสี่ยงต่อการฉ้อโกง โดยตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราเปิดตลอด 24 ชั่วโมง และ 5 วันต่อสัปดาห์
- 4 ใช้บัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต** ซื้อสินค้าในต่างประเทศ โดยธนาคารจะทำการแลกเปลี่ยนเงินให้อัตโนมัติ ซึ่งอาจมีค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม
- 5 โอนเงินผ่านระบบ SWIFT หรือบริการโอนเงินระหว่างประเทศ** ใช้สำหรับธุรกิจและการโอนเงินข้ามประเทศ เช่น Western Union, PayPal, Wise